

képei nem alkalmasak fiatal művész számára kiindulópontul. Hosszú utat kell végigjárni ahhoz, hogy valaki így festhessen. Barzó főképp a figurális részben tanult Aba-Nováktól, színezése, melyben a kékek dominálnak, lényegében ellentétes vele s még kell jegyezni, hogy virtuozitása ellenére is képeinek nagyrésze üres, a háttérrel nem tud mit csinálni. Mindamellett sok momentum mutat arra, hogy Barzóból, ha e modorosságokat levetkezi, számottevő festő válik.

Biai Föglein István par excellence grafikus, noha olajképeket is kiállított. A kultúremler sokszor kómiikus vagy szatírára alkalmas szórakozásait éles szemmel lesi meg. Sokat tanult a századvég francia grafikusaitól, a Montmartre művészeitől elsősorban Toulouse-Lautrec-től. Lapjain a tartalom, a mese a legfontosabb. Ábrázolási módja nem egységes, hol az említett régebbi iskolára, hol Matisse-ra emlékeztet, humora azonban friss és eleven, további fejlődésében nincs okunk kételkedni.

*

A Magyar Képzőművésznők Egyesületének fiatal, modern szemléletű tagjai — nyolc festőnő — a Nemzeti Szalonban állítottak ki. Az anyaegyesülettől való független bemutatkozás jót tett a kis csoportnak, ezáltal elmaradt a dilettantizmus, mely az egyesület sorait megbontja.

A kiállítók egytől-egyig derék és komoly munkákkal szerepelnek. Muzsnai Kampis Margit, ha egyelőre nem is tud szabadulni némely irodalmias elemektől, dekoratív kompozícióiban széles és nagyvonalú tud lenni. Mély, izzó színekkel fest, egyszerűségében sok kifejező erő van. Endresz Alice primitív szemléletű tájkép-aquarelljei igen artisztikusak. Lóránt Erzsébet virtuóz-festő, akinek izgatott és színes formavilágában Rippl-Rónai- és Nemes Lampérth-reminiszcenciák bukkannak fel. Kiss Vilmára erősen hatott az új berlini arcképfestés divatja, mely a groteszk kifejezést mindenek fölé helyezi. A többiek, Bartoniek Emma, Hranitzky Ilona, Márton Piroska és Szuly Angela is jól szerepelnek.

Genthon István.

Zenei szemle.

Operaházunk vezetőségének nem kis gondjába kerül az erősen megcsappant anyagi eszközök dacára fenntartani a színház művészi színvonalát, amennyire lehet helyt állni kulturális feladatának teljesítésében. Ha már nem nyújthat mindennapi előadásokat s óvatosabb a költséges bemutatókban, főképp felújításokkal, új be-tanulásokkal igyekszik új vonzerőt kölcsönözni műsorának. Két felújításról is beszámolhatunk. Az első W. Kienzlnek a Wagner után következő korszak kedvelt operaszerzőjének *Bibliás ember* c. műve. 1895-ben mutatták be először Berlinben, nálunk a rákövetkező évben került mű-sorra. Azóta bizony olyan nagyot fordult a világ, hogy szinte alig tudjuk

elhinni, hogy szerzője csak pár év előtt adta ki önéletrajzát s még nem tartozik azok közé, akiknek alakja, mint kortársaié, már régen a mult homályába veszttek.

Kienzl művének kispolgári miliője, érzelmes alaptónusa, rendkívül dallamos könnyű zenéje hű kifejezője a mult századvégi ízlésnek, mely teljesen megalékelte a Wagner-epigonok-tól túlonúl agyoncsépelt istenek és hősök hamis pátoszát és inkább a népies könnyű témák felé fordult. Azonban az ilyen mű élvezetének leg-főbb feltétele, az az igazi német-osztrák «Behaglichkeit», mely puha elengedéssel úszik együtt az itt-ott nagyon is elnyújtott, vontatott jele-netekkel, erősen hiányzik a mai lélek-

ből. Az első felvonás ebből a szempontból különösen kifogásolható. Mindössze a népi mulatozás kedélyes jelenete, a kedves friss bécsi keringő hoz egy kis üdítő oázist a szerelmi intrikák unt légkörébe.

Annál sikerültebb a II. felvonás. Tele van hangulatos, hatásos, kitűnő színpadi érzékkel felépített jelenetekkel. Itt csendülnek fel a schuberti reminiscenciákkal telt legszebb dallamok. Magdalena áriája — melynek lágy, álmódzó melódiája talán már a papiroson leírva is dalol, úgyhogy szinte lehetetlen rosszul élelni —, a bibliás ember zsoltára a kedves gyermekkarral, s a hangszerelés minden művészetével aláfestő zenekar egy pillanatra sem hagyja figyelmünket lankadni. Az utolsó felvonás ezután már nem nyújt jelentősebbet.

Az előadás középpontjában *Székelyhidy* Ferenc mély emberi ábrázolása áll. Egy ártatlanul tönkretett tragikus sorsú emberéletnek a hitben és végül megbocsátásban való felmagasztalását a legnemesebb művészi eszközökkel tudta elének állítani. A többi szereplő *Relle* Gabriella, *Budánovits* Mária, *Farkas*, *Kálmán* lelkiismeretes művészi munkát végeztek. Hogy az előadás tempója néhol túlságosan is alkalmazkodott, sőt aláhúzta a kényelmesen terjengő jeleneteket, *Berg* Ottó karmester számlájára írható.

*

Szent Erzsébet napját, a centenáriumra való tekintettel, különös fényvel ünnepli az idén a katolikus világ. Ma mindenütt, ahol felhangzik *Liszt Ferenc*, a nagy magyar zene-költő *Szent Erzsébet legendája*, csak megerősített bizonyítéka lesz ez az ő szívből, lélekből fakadó magyarságának. Nem véletlen, hogy a kedves magyar szent alakját Liszt festi meg zenében. Ő is, mikép Szent Erzsébet, Magyarhonból kerül Thüringiába, mély vallásos érzületére a legendás

Wartburg romantikája nagy hatást gyakorolt. Itt szemlélhette Moritz v. Schwind híres festményeit, melyek Szent Erzsébet életét hat képből örökítik meg. A romantikus szellem sokoldalú gazdag képzetkapcsolásával, mely könnyen siklott át az egyes művészeteket elválasztó határokon, a szemlélt képeket zenébe oldja fel s a témának megfelelően újra feleleveníti a XVII. század epikus és drámai elemeket egyesítő oratórium formáját. Szent Erzsébet jámbor, szenvedő, inkább passzív lénye meleg elzárkózásban és csendben éli ki magát, hősiessége, mely lelki és benső hősiesség, kevésbé lett volna drámai feldolgozásra alkalmas. Liszt maga a művet nem is szánta színpadra. Szövegírója, Roquette Otto még a külső tagolásban is alkalmazkodott Schwind festményeihez: az egész mű hat epizódra oszlik. Az első kép a gyermek Szent Erzsébet fogadása az eisenachi Wartburgban még leginkább színpadra való. Erzsébet bemutatása az udvarnak, a kedves gyermekjáték és kórus szinte kínálkozik a festői beállításra. A második kép a híres csodajelenet, utána a keresztes vitézek elvonulása, Lajos búcsúja Erzsébettől. A második részben Erzsébet elűzetése, a vihar tombolása tisztán drámai jellegű, míg utána megragadó ellentét Erzsébet imája, a szegények kórusa és végül a szent felmagasztosulása.

A különféle misztikus-harci, idyllikus-kegyetlen, gyöngéd-erőszakos, mosolygó-tragikus képek zenei festésére Liszt bámulatosan leegyszerűsített és mégis a legnemesebb, legművészebb eszközöket használja. Mélységes hite ott él abban a fenséges őszinteségekben és bensőségben, mely a mű zenéjének alapvonása. Messze van tőle minden technikai művészkedés, hatáskeresés. A zenei szerkezet legtöbbször homofon, erősen egységes, melyhez a témáknak vezérmotívumszerű használata is hozzájárul. Szent Erzsébet

lág, álmodozó motívuma régi középkori gregorián dallam («quasi Stella matutina»), mely az egész művön a legkülönfélébb ritmikái, melódiai, harmónikus variációkban vonul végig. Magyar népdalmotívum csendül fel Erzsébet hazájára való emlékezésnél. Régi egyházi dallamokat használ fel a keresztes vitézek indulójában, a szegények karában, de ezt a témanyagot annyi egyéni művészettel, különösen a harmonizálásban annyi zseniális merész újítással dolgozza fel, mely még ma is bámulatba ejtő. A rózsajelenetben és az utolsó képben a misztikus, fenséges elem, az az önmagában nyugvó, a világ minden nyugtalanságát távoltartó «beatitudo» csodálatos ihletettséggel imát varázsol a zenéből. Ilyen magaslatokra csak a legnagyobbak tudnak emelkedni.

Operaházunk nagyon szép előadásban újította fel a művet. *Márkus László* rendező elgondolása, mely szerint Stravinszki «Oedipus rex» oratórioperájának mintájára a mozdulatlan kórust a színpad felemelt része elé helyezi, a szólisták pedig a színpad legmagasabb pontján jelenítik meg a drámai aktusokat, magában véve teljesen indokolt. Egy oratóriumot a színrehozásban is meg kell különböztetni az operától, nehogy teljesen elveszítse eredeti hierarchikus jellegét. A baj ott kezdődik, hogy ami az «Oedipus Rex»-nek a görög sorstragédiának szellemi légkörében Stravinszki merev gépzenéjével teljesen stilszerű volt, — a schematikus díszletek, a reliefszerű mozgások, a vonalak teljes

merevsége, — az itt, a középkor legendás lovagvilágában, a gyönyörű zöldlombos thüringiai erdők, a Wartburg romantikusabbnak már el sem képzelhető színhelyén, Liszt csupa lélek muzsikájával szinte anakronizmusnak tetszik. A szereplők is csak nehezen tudtak beleilleszkedni egy olyan stílusba, mely megengedi ugyan a mozgást, de csak — egy négyzetméter területen. Ide bizony sehogyan sem illett a wagneri pátosz terpeszkedő gesztusa, mellyel például *Pallo Imre* Lajos őrgrof személyesítője lépett az emelvényre. Nehezen nyugodtunk bele abba is, hogy az erdők mélyén történő csoda, Erzsébet köpenyéből kihulló rózsák festői jelenetnek háttere egy rideg várudvar, az erdei kép viszont csak sémája az erdőnek, melynél prózaibb környezetet nehéz lett volna elképzelni. Ezek a díszletek csak a mai gazdasági helyzethez viszonyítva «stilszerűek». Annál szebbek a fényeffektusok, a modern színpad legfőbb színező eszköze, melyre itt bőven nyílt alkalom.

A szereplők közül *Báthy Anna* (Erzsébet) finom egyénisége, mindig tökéletesedő énekkultúrája állt első helyen. Énekében igazi átélés és nagy intelligencia párosul. *Budánovits Mária*, *Losonczy* és *Farkas* igyekeztek hozzásimulni a szokatlan stílushoz. A zenekar és énekkar kitűnősége *Rékai* és *Roubald* karmesterek fáradhatatlan buzgalmát bizonyítják. Reméljük, hogy ezután gyakrabban lesz alkalmunk hallani Liszt Ferenc remekművét. *Prahács Margit*.

A francia film reneszánsza.

A szemünk láttára született film fiatal, alig negyedszázados élete alatt a problémák egész sorát adta és adja fel állandóan az esztétikusnak, kultúrtörténésznek, szociológusnak. . . Kurta történelmének jelenségei közt kétségkívül egyike a legérdekesebbeknek:

a nemzetek szerepe a film életében, úgy a gyártás, mint ipari funkció, valamint magának a filmalkotásnak a szempontjából, melyben a tartalom és forma szétválaszthatatlan egysége mindig valamiféle lelkiséget tükröz. A filmgyártás megindulásakor a fran-